

Mathias Énard

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo

Tel: + 387 33 550-495

Fax: + 387 33 550-496

redakcija@buybook.ba

www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović

Goran Samardžić

NASLOV IZVORNIKA

Parle-leur de batailles, de rois et d'éléphants, Mathias Énard

Copyright © Actes Sud, 2010

Published by arrangement with SAS Lester Literary Agency & Associates

Copyright © za bosanski jezik Buybook, 2021.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIKA

Lana Krstić

PREVOD S FRANCUSKOG

Meida Vojčić

LEKTURA I KOREKTURA

Lejla Mahmutović

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Aleksandra Nina Knežević

ŠTAMPA

Dobra knjiga, Sarajevo

Mathias Énard

PRIČAJ IM
O BITKAMA,
KRALJEVIMA I
SLONOVIMA

S francuskog prevela Meida Vojić

Sarajevo, 2021.

*Budući da su to djeca, pričaj im
o bitkama i kraljevima, o konjima,
o đavolima, o slonovima i anđelima,
ali ne zaboravi im pričati o ljubavi
i sličnim stvarima.*

Noć se ne stapa s danom. Ona u njemu izgara. Nose je na lomaču u zoru. I s njom njene ljude, pijance, pjesnike, ljubavnike. Mi smo narod prognanih, osuđenika na smrt. Ne poznajem te. Znam tvog prijatelja Turčina; on je jedan od nas. Malo-pomalo nestao je s ovog svijeta, progutale su ga sjene i fatamorgane; mi smo braća. Ne znam kakva bol ili kakvo zadovoljstvo ga je dovelo nama, ka zvjezdanom prahu, možda opijum, možda vino, možda ljubav; možda neka mračna duševna rana dobro skrivena u naborima sjećanja.

Želiš nam se pridružiti.

Tvoj strah i tvoja zbunjenost bacaju te u naše naručje, pokušavaš se u njemu sklupčati, ali tvoje kruto tijelo i dalje se drži svoje sigurnosti, potiskuje želju, odbija napuštanje.

Ne krivim te.

Nastanjuješ neki drugi zatvor, svijet snage i hrabrosti u kojem ćeš, misliš, doći do pobjede; vjeruješ da ćeš zadobiti naklonost moćnika, težiš za slavom i bogatstvom. Ipak, kad padne noć, drhtiš. Ne piješ, jer se bojiš; znaš da te žgaravica od alkohola tjera u slabost, u neodoljivu potrebu da pronađeš izgubljena milovanja, nestalu nježnost, izgubljeni svijet djetinjstva, zadovoljstvo, mir naspram blještave nesigurnosti mraka.

Misliš da žudiš za mojom ljepotom, za mekoćom moje kože, za blistavošću mog osmijeha, profinjenošću moje dikcije, za crvenilom mojih usana, ali u stvarnosti, ono što želiš, a da to i ne znaš,

jeste nestanak tvojih strahova, ozdravljenje, ujedinjenje, povratak, zaborav. Ta snaga u tebi proždire te u samoći.

Zbog toga patiš, izgubljen u beskrajnom sumraku, jednom nogom u danu, drugom u noći.

Tri bale krzna samura i kune, stotinu dvanaest *panni* vune, devet rolni satena iz Bergama, isto toliko kadife boje zlata iz Firence, pet bačvica salitre, dva sanduka ogledala i jedna mala kutija za nakit: to sve iskrcava se s broda nakon izlaska Michelangela Buonarrotija u carigradsku luku u četvrtak 13. maja 1506. Tek što se fregata usidrila, kipar je skočio na zemlju. Nakon šest dana mučne plovidbe pomalo posrće. Ne znamo ime Grka, dragomana, koji ga čeka – nazovimo ga Manuel – ali zato znamo ime trgovca u njegovoj pratnji – Giovanni di Francesco Maringhi, Firentinac koji već pet godina živi u Istanbulu. Pristigla roba pripada njemu. Prijatan čovjek, sretan što upoznaje stvoritelja *Davida*, junaka Firentinske Republike.

Očigledno, Istanbul je bio dosta drugačiji onda; uglavnom su ga zvali Carigrad; Aja Sofija sama je kraljevala, bez Plave džamije, istočna obala Bosfora bila je pusta, Veliki bazar još nije bio postao ogromna paukova mreža u kojoj se gube turisti iz cijelog svijeta da bi ih na kraju proždrla. Carstvo više nije bilo Rimsko i nije još bilo Carstvo, u gradu je bilo jednako i Osmanlija, Grka, Jevreja i Latina; sultan se zvao Bajazid Drugi, a nadimak mu je bio Sveti, Pobožni, Pravedni. Firentinci i Mlečani zvali su ga Bajazeto, Francuzi Bajazet. Bijaše to mudar i diskretan čovjek koji je vladao trideset i jednu godinu; volio je uživati u vinu, poeziji i muzici; nije ništa imao zamjeriti ni mladićima, ni djevojkama; cijenio je nauku i umjetnost, astronomiju, arhitekturu, zadovoljstva

ratovanja, brze konje i oštro oružje. Ne znamo šta ga je ponukalo da pozove u Istanbul Michelangela Buonarrotija iz porodice Buonarroti iz Firence, iako je kipar već tad uživao u Italiji veliki ugled. Neki su u tom tridesetjednogodišnjaku vidjeli najvećeg umjetnika svog vremena. Često su ga upoređivali s velikim i dvadeset godina starijim Leonardom da Vincijem.

Te godine Michelangelo je iznenada napustio Rim u subotu 17. aprila, uoči postavljanja kamena temeljca nove bazilike svetog Petra. Išao je peti put zaredom moliti papu da ispuni svoje obećanje o isplati novca. Izbacili su ga.

Michelangelo drhti u vunenom kaputu, proljeće je sramežljivo, kišno. Michelangelo Buonarroti stiže na granicu Firentinske Republike u dva sata noću, prema njegovom biografu Ascaniju Condiviju; zaustavlja se u jednom svratištu stotinu dvadeset kilometara od grada.

Michelangelo proklinje Julija II, ratobornog i strogog papu koji se tako loše ponio prema njemu. Michelangelo je ponosan. Michelangelo je svjestan da je visoko vrednovan umjetnik.

Znajući da je siguran na firentinskom teritoriju, otpravlja žbire koje je papa poslao da ga uhvate i dovedu u Rim, silom ako treba. Stiže sutradan u Firencu na večeru. Sluškinja mu poslužuje blijeđu supu. Michelangelo u mislima vrijeđa arhitektu Bramantea i slikara Rafaela, zavidnike koji su ga, smatra, olajavali kod pape. I pontifeks Julije della Rovere je arogantan. Arogantan, oštar i loš u plaćanju. Umjetnik je morao platiti iz svog džepa mramor po koji je išao u Carraru za gradnju papine grobnice, ogromnog spomenika koji bi trebalo podići u središtu nove bazilike. Michelangelo uzdiše. Avans iz ugovora što ga je potpisao papa potrošen je na alat, na prevoz, na šegrte koji su tesali blokove.

Kipar, iscrpljen putovanjem i brigama, malo ugrijan supom, povlači se u svoj minijturni renesansni krevet i pada u san sjedeći, leđima naslonjen o jastuk, jer se boji slike smrti na koju podsjeća ležeći položaj.

Sutradan čeka poruku od pape. Drhti od bijesa na pomisao da se pontifeks čak nije udostojio ni da ga primi uoči njegovog odlaska. Arhitekta Bramante je glupan, a slikar Rafael umišljenik. Dva patuljka koja ugađaju veličanstvenoj neumjerenosti rumenoga. Onda dođe nedjelja, Michelangelo se mrsi prvi put u posljednjih nekoliko mjeseci, ukusnom janjetinom koju je ispekao njegov komšija pekar.

Crta cijelog dana, za tren troši tri sangvine i dvije grafitne olovke.

Dani prolaze, Michelangelo se počinje pitati da nije pogriješio. Nije siguran da li da napiše pismo Njegovoj svetosti. Da traži milost i vrati se u Rim. Nikad. Kip *David*a učinio ga je junakom u Firenci. Mogao bi prihvatiti narudžbe koje će mu stići čim se sazna da se vratio, ali to će izazvati bijes Julija, koji ga je unajmio. U njemu zakipti gnjev na pomisao da bi se morao još jednom poniziti pred pontifiksom.

Razbije dvije vaze i tanjir od majolike u paramparčad.

Zatim, smirivši se, nastavlja crtati, uglavnom anatomske studije.

Tri dana kasnije, nakon večernjice, precizira Ascanio Condivi, prima u posjetu dva franjevca, koji stižu mokri do gole kože zbog jake kiše. Arno je nabujao posljednjih dana, strahuju od poplave. Sluškinja pomaže fratrima da se osuše; Michelangelo posmatra dva muškarca, njihove halje umrljane blatom po porubima, gole gležnjeve, mršave listove.

“Majstore, nosimo vam poruku od iznimnog značaja.”

“Kako ste me našli?”

Michelangela zabavlja pomisao koliko je paćenika Julije II poslao.

“Prema uputama vašeg brata, majstore.”

“Izvolite, pismo za vas, *maestro*. Radi se o posebnom zahtjevu jedne visoko pozicionirane ličnosti.”

Pismo nije zapečaćeno, nego su na mjestu pečata utisnuta nepoznata slova. Michelangelo ne može sakriti svoju razočaranost vidjevši da ne dolazi od pape. Ostavi pismo na sto.

“O čemu se radi?”

“O pozivu carigradskog sultana, majstore.”

Možemo zamisliti umjetnikovo iznenađenje, njegove male ras-kolačene oči. Carigradski sultan. Veliki Turčin. Premeće pismo među prstima. Navoštjeni papir zaista je jedan od najmekših materijala koji postoje.